Review

Author(s): K. Key-Åberg

Review by: K. Key-Åberg

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 5 (1903), pp. 313-318

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3436830>

Accessed: 08-06-2016 09:35 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

The Scandinavian Journal of Economics, Wiley are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Litteratur.

Undersökning af tobaksindustrien i Finland. På uppdrag af industristyrelsen och under dess öfverinseende verkställd af G. R. Snellman. Helsingfors 1903.

Med detta arbete, som nyligen publicerats, har den officiella arbetsstatistiken tagit sin början i Finland.

Det första uppslaget till statsundersökningar af arbetarnes förhållanden i Finland kan räknas tillbaka till år 1897, då ingenjören C. E. Holmberg vid landtdagen framlade ett petitionsförslag i ämnet, hvilket resulterade däri, att ständerna beslöto ingå med petition om att regeringen ville låta verkställa noggrann statistisk utredning rörande arbetareförhållandena inom de industriella yrkena. Med anledning af detta ständernas beslut uppdrog kejserliga senaten d. 1 dec. 1898 åt industristyrelsen och statistiska centralbyrån gemensamt att uppgöra och till senaten för pröfning insända förslag till plan för ifrågavarande undersökning jämte beräkning af kostnaderna för densamma. Det sålunda anbefallda förslaget afgafs d. 9 maj 1900, sedan vid samma års landtdag nya petitioner framkommit, hvilka buro vittne om att ärendet omfattades med ett lifligt intresse af folkrepresentationen. Förslaget, som är ställdt till hans kejserliga majestät, innehåller först en öfversikt af arbetsstatistikens anordning och undersökningsområden i ett flertal kulturländer, bland hvilka Sverige hugnas med särskild uppmärksamhet, och förordar därpå, att början måtte göras med tobaksindustrien, som år 1898 omfattade 34 arbetsställen med 2,900 arbetare. Beträffande själfva sättet för undersökningens ut-

förande föreslogs, att densamma skulle verkställas 1:o antingen under öfverinseende och ledning af en fristående kommission af sakkunniga för ändamålet utsedda personer, bland hvilka skulle ingå representanter för arbetsgifvare och arbetare, eller 2:o under öfverinseende af industristyrelsen eller statistiska centralbyrån, som för ändamålet ägde att

a) i samråd med en af regeringen utsedd kommission af sakkunniga personer, bland hvilka borde ingå representanter för såväl arbetsgifvare som arbetare uti den för undersökning bestämda industrien, utarbeta plan och formulär för insamlingen af primäruppgifterna,

b) antaga arbetsledare för undersökningen äfvensom för densammans utförande erforderliga biträden och

c) genom arbetsledaren låta affatta och i tryck på landets båda språk utgifva resultaten af undersökningen, så snart den utarbetats, äfvensom — och detta väl att märka —

d) sedan berättelsen utarbetats, i samråd med kommissionen hos regeringen göra de framställningar, som med anledning af undersökningen kunde vara påkallade.

Kostnaderna anslagos till inalles 16,000 finska mark, enligt följande specifikation:

En arbetsledare	4,000 mark
En amanuens	1,750 »
2 à 3 kvinnliga biträden	2,500 »
Resekostnader o. arfvoden för primäruppgifternas insamling .	3,000 »
Tryckning af frågeformulär m. m.	1,000 »
Arbetets öfversättning (till finska) och tryckning	3,500 »
Oförutsedda kostnader	250 »

Beträffande kostnaderna, som uppgjorts med ledning af den erfarenhet, som vunnits i Sverige, anmärktes emellertid uttryckligen, att för undersökningen af ett i landet mera utbredt yrke än det nu till undersökning först föreslagna måste med materialets ökning en viss förhöjning af motsvarande arbetskostnader äga rum, hvilken förhöjning dock endast i hvarje särskildt fall torde kunna närmare beräknas.

Industristyrelsens och Statistiska Centralbyråns i korthet återgifna utlåtande föredrogs i senaten d. 14 nov. 1901 och vann den höga myndighetens godkännande. Undersökningen lades under industristyrelsens öfverinseende, alldeles såsom här i Sverige den officiella arbetsstatistiken hänvisats till motsvarande verk, kommerskollegium. Till ledamöter i den samrådande kommissionen utsåg senaten två arbetsgifvare och två arbetare.

Till sekreterare i kommittén och ledare af det statistiska arbetet antogs af industristyrelsen filosofie magistern G. R. Snellman.

Kommissionen sammanträdde på kallelse af industristyrelsen d. 14 april 1902 och skred ofördröjligen till uppgörande af nödiga frågeformulär för undersökningen. Formulären, hvilka på samma blankett innehöllo frågorna både på svenska och finska språket, blefvo af senaten stadfästade d. 9 maj. De äro i allt väsentligt troget öfverensstämmande med dem, som begagnades vid den svenska tobaksundersökningen år 1898, och kunna därför här förbigås. Sedan formerna på detta sätt blifvit undangjorda, vidtog den egentliga undersökningen med den största skyndsamhet, i det utfrågningen i Helsingfors igångsattes redan d. 28 maj. Den 13 juni voro hufvudstadens tobaksfabriker klarerade, och redan dagen därpå begynte utfrågningen i landsorten. I början af september var det vidlyftiga materialet, som omfattade 2,749 arbetare, i hufvudsak insamladt, och hr Snellmans därpå grundade redogörelse, utgörande en rikhaltig textafdelning på 214 sidor och en tabellsamling på 164 sidor, är dagtecknad d. 8 april 1903. Den applådvärda skyndsamhet, hvarom dessa data vittna, är desto mera erkännansvärd, som hr Snellman personligen med biträde endast af sin amanuens skött utfrågningen af det allra största antalet af arbetarne.

Med nöje skulle jag vilja ingå på ett detaljeradt referat af den föreliggande redogörelsen, som jag med intresse studerat, men detta låter sig af naturliga skäl här icke ske. Jag måste därför inskränka mig till anförande af några hufvuddata och några jämförelsepunkter med våra svenska förhållanden.

Författarens afhandling inledes med ett instruktivt och lättläst kapitel rörande tobaksodling och tobaksfabrikation i allmänhet samt behandlar därpå den svensk-finska lagstiftningen rörande tobak, tullen på tobak i Finland samt importen dit af samma vara. Af detta senare kapitel, som är uppfyllt af flera helt visst mödosamt hopkomna tabellsammandrag öfver importen och exporten af tobaksvaror, inhämtas bl. a., att importen af tobak år 1900 uppgick till icke mindre än 6,158 ton, under det till Sverige samma år infördes allenast 3,923 ton. Konsumtionen af tobak, som i Sverige för närvarande kan anslås till omkr. 1,4 kg. pr invånare, beräknades i Finland för år 1900 till icke mindre än 2,3 kg. pr invånare. I ett följande kapitel redogör författaren för tobaksindustrien i Finland, och finner man däraf, att år 1901 icke mindre än 38 tobaksfabriker voro i verksamhet med en arbetspersonal af 2,941 arbetare och ett produktionsvärde af vid pass 13,5 mill. kronor. Papyrusstillverkningen,

som är den finska tobaksindustriens specialitet, daterar sig från år 1859 och har sedan dess år ifrån år tilltagit, så att den numera är fullständigt dominerande. År 1901 torde sålunda de finska fabrikena fabricerat icke mindre än 481 mill. st. papyrosser, hvaraf produktionen i Sverige endast belöper sig till omkring $\frac{1}{10}$ af sagda summa. Tuggtobak och snus, som svensken förbrukar i så stora mängder, fabriceras och importeras i Finland endast obetydligt, hvilket onekligen tyder på en viss förfining i det finska folkets tobaksbegär.

Efter angifna kapitel begynner den egentliga arbetsstatistiken i författarens redogörelse, och sönderfaller densamma i tolf särskilda kapitel rörande: arbetsställen, arbetarnes yrkesgren och yrkesspecialitet, kön, ålder och civilstånd, födelseort, familjer, arbetstid, språk och bildningsförhållanden, hälsa och löneförhållanden m. m.

Af den uttömmande utredningen inhämtas bl. a., att de *stora* fabrikena i Finland spela en vida mera dominerande roll än i Sverige, där arbetarantalet är mera jämnt fördeladt på de skilda arbetsställena. I Finland kommer i medeltal på hvarje tobaksfabrik 72 arbetare, i Sverige 34. Den största tobaksfabriken i Sverige hade endast 452 arbetare, medan den största i Finland har bortåt dubbla antalet. Beträffande arbetarnes fördelning på skilda yrkesgrenar framträder en betydande skillnad mellan de båda länderna, såsom man kan förstå af hvad som redan sagts angående tillverkningarnas slag. I Finland sysselsätts sålunda 62,2 % af de utfrågade arbetarne med papyross- och 27,3 % med cigarrtillverkning. I Sverige voro däremot 72,3 % af arbetarne sysselsatta med cigarrtillverkning, 15,3 % med tillverkning af tuggtobak samt 4,9 % med snustillverkning. I fråga om arbetarnes fördelning efter kön framträder ock en betydande differens mellan de båda länderna. Medan sålunda i Sverige 63,0 % af tobaksarbetarne äro kvinnor, äro icke mindre än 81,4 % af de finska tobaksarbetarne af sagda kön. Denna väsentliga åtskillnad beror därpå, att papyrosstillverkningen, som är alldeles öfvervägande i Finland, nästan uteslutande sysselsätter kvinnliga arbetare, medan i Sverige cigarrtillverkningen, som drifves hufvudsakligen med manlig arbetskraft, är förhärskande. I fråga om åldersjämförelser kunna inga fullt säkra tal angifvas, enär den svenska undersökningen använt en sväfvande beteckning i kolumnhufvudena (12—14 år, 14—18 år etc.). Civilståndsfördelningen är i båda länderna ungefär densamma. Medan däremot i Sverige arbetarnes fäder till mer än halfva antalet varit industriarbetare och endast $\frac{1}{10}$ tillhört jordbruket, hafva de finska tobaksarbetarnes fäder endast

till omkring $\frac{4}{10}$ varit industriarbetare, men mer än $\frac{1}{5}$ tillhört jordbruket, hvilket i våra dagar antagligen är ännu mindre lockande i Finland än här i Sverige. I Sverige befunnos 16 % af de ogifta vuxna kvinnliga tobaksarbetarne vara mödrar; motsvarande tal i Finland stannar vid 5,4 %, hvarvid dock är att erinra, att de svenska kvinnliga tobaksarbetarne utfrågades af en agent, som själf var kvinna och som dessutom vid tidigare privata undersökningar ådagalagt stor förmåga att utforska sanningen. Minderåriga hafva inom tobaksyrket i Finland icke kommit i så stor användning som i Sverige. En lång anställningstid synes vara vanligare här än i Finland. I fråga om arbetstiden nådde endast 6,7 % af de finska tobaksarbetarne idealet af 8 timmars arbetsdag, medan 80,4 eller 29,3 % hade att arbeta 10 timmar eller däröfver om dagen. Författaren angifver å sid. 142 i sin bok det sistnämnda antalet till 673, hvilket dock att döma af ett tabellsammandrag å föregående sida bör vara 804. Natt- och söndagsarbete förekommer endast undantagsvis inom den finska tobaksindustrin. Ur kapitlet om arbetarnes språk- och bildningsförhållanden må antecknas, att 6,4 % af de finska tobaksarbetarne äro rysktalande och att af de »riktiga» ryska arbetarne 42,2 % hvarken kunna läsa eller skrifva. Vidkommande arbetarnes löneförhållanden, angående hvilka författaren presterat en ingående utredning, må här endast anföras, att mycket låga och mycket höga löner förekomma oftare i Sverige än i Finland. I Finland äro midtellönerna mera öfvervägande företrädade. De allmännaste resultaten af sin undersökning rörande arbetarnes inkomster sammanfattar författaren i bl. a. följande hufvudpunkter:

1) de manliga tobaksarbetarne förtjäna i medeltal pr år c. 1,000 mk, de kvinnliga c. 600 mk, således en skillnad af c. 400 mk till förmån för männen. Veckoinkomsten är för männen i medeltal c. 18 mk, för kvinnorna c. 12 mk, således en skillnad till förmån för männen af c. 6 mk;

2) skillnaden mellan mennens och kvinnornas inkomster stiger i allmänhet samtidigt med åldersåren, i det att mennens löner i regeln stiga med åldern, medan kvinnornas, efter ett uppnådt maximum, åter sjunka;

3) samma förhållande gör sig i hufvudsak gällande, om hänsyn tages icke till åldersåren, utan till arbetstiden inom industrien.

Mycket mera kunde otvifvelaktigt vara värdt att hämta ur det rika uppgiftsmaterial, som författaren framlagt i sin enquête, men jag hoppas det redan sagda må vara nog för att i vårt land rikta af sociala vetenskaper intresserade personers uppmärksamhet på författarens

gedigna och synnerligen förtjänstfulla arbete. Och detta har varit hufvudsyftet med denna min artikel.

Till sist vill jag icke underlåta att hembära till såväl Industristyrelsen som filosofie magistern Snellman mitt aktningsfulla tack för den uppmärksamhet, som ägnats mina uppsatser i svensk Ekonomisk Tidskrift rörande undersökningen af den svenska tobaksindustrien och den tyska riksarbetsstatistikens förvaltningsorganisation.

K. Key-Åberg.